

megjelenik
minden kedden.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőháza (Kassai-utca, 16. sz.) intéseinek.

Bírmennetlen leveleket nem fogadjunk el.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Előfizetési feltételek:

Egész évre . . . . . 6 forint
Fél évre . . . . . 3 " "
Negyed évre . . . . . 1 " " 50 kr.

Hirdetések díja:

öt hasábos petit sor . . . . . 5 kr.

NYILTÉR:

három hasábos petit sor . . . 15 kr.

KASSA és VIDÉKE

Politikai és vegyestartalmu hetilap.

A székesi gazdasági egyesület közlönye.

Az előfizetési pénzek és hirdetési díjak,

átalában a lap anyagi részét illető közlemények a kiadó-hivatalhoz (Pannónia könyvnyomda és kiadó-részvénnytársaság) intézendők.

Hirdetményeket elfogad:

Haasenstein és Vogler Budapestben, Bécsben, Berlinben, Münchenben, majnai Frankfurtban, Stuttgartban, Hamburgban és Bernben. **Mossa Rudolff** Bécsben, Prágában, Münchenben, Hamburgban, Nürnbergben, majnai Frankfurtban, Strazsburghban, Berlinben, Zürichben, Boroszlóban és Nürnbergben. **Lang L.** nemzetközi hirdetési irodája Budapestben. **A délnémet hírd. irod.** Stuttgartban. **A Jägerfeldé könyvkiadó** Frankfurtban. **Schlotta E.** Bremában, **Fort Jenő** Lipcsében.

Tegyünk hát vallomást róla . . . . !

Győzzük le magunkat s valljuk be nyíltan, hogy lapunk ellen kezdettől fogva több oldalról kifogás tétetik. E vallomást kissé későn tesszük ugyan, de azt hisszük, még sem oly későn, hogy idejéül multa volna. A tény megvan; a vád — bár szelidebb s mérsékeltsebb, — még nem hangzott el teljesen; reflectálni rá nem felesleges.

Szemünkre lobbantjak, hogy sokat didaktizálunk; még többet theorizálunk; hogy kirugva lábaink alól a való élet talaját — mintha megváltósihatlan phantomok után kapkodnánk; hogy a közvetlen égető szükségek követelményeit vagy nem ismerve, vagy velők szemben tartózkodó állást foglalva el az általánosság kényelmes palástjába burkolózunk; keveset politizálunk s ahelyett, hogy az egyes bajokra *határozottan s hímzettlenül* rámutatnánk, mintegy az egész társadalmi szervezet átalakítására irányult illúziókban ringatjuk magunkat.

Mindez még csak hagyján; emiatt nem fájl meg fejedl!

Nehézsebb elbánnunk a másik ellenvetéssel. Nem felelünk meg a korszellemnek; nem elégitjük ki sokak ízlését; sorainkban van ugyan gondolat, tartalom, tudományosság elég, talán sok is, de kevés a játszai szellem, az él, a könnyű, szemképrázatos, csillogó máz, egyszóval: *nem tudunk érdekeseke, piquansok lenni!*

Elfogadjuk, aláírjuk, igaz!

De egyáltalán áldjuk végzetünket, hogy kezünk ügyében bizonyos mű van, melynek szerzője, úgy látszik, nagyon ismerte közönségünket s irodalmi viszonyainkat. Így fel vagyunk mentve a hosszadalmas önredekvezéstől, legfeljebb csak néhány megjegyzést fog kockáztatni kelleni.

„Nálunk — mondja az a bizonyos mű, — egészen más az irodalomnak a helyzete és szerepe, mint a művelt nemzeteknél. Nálunk e téren is a felfordultság, zavar és szegénység kiáltó jelei találkoznak. Elégé ismert tény, hogy a politikai működés és hivatalok épen a legkitűnőbb tehetségek közül többeket elvontak az irodalmi működéstől s a *dii minorum gentium* gazdálkodnak, még pedig rettenetesen. Ugyanaz az anarchia, cél- és irány nélküli működés, tüzerkedés, pajtáskodás uralkodik irodalmunkban is, ami társadalmi életünkben. Sekélyesség, felületesség, a napi érdekeknek és a közönség szeszélyeinek való hódolás, pusztá kenyerkereset, vagyulve itt-ott az oreátlan követelésnek bizonyos hangzával s *elvétre is alig jelentkezően egy-egy komolyabb hang*: ezek azon vonások, melyek napi irodalmunk képét alkotják. Ehhez járul az erőben való nagy szegénység, a nemessebb ambíciók hiánya s a teljes kritikátlanság, mely szükségképen a rosznak és közepesnek nagy sarjadását mozdítja elő. Mindenki ir azt, ami eszébe jut, senkire és semmire nem ügyelve, csak *legfeljebb* arra, hogy napi kelete legyen; van dicseret és gyalázat jobbra-balra, a pajtásosság és érdekek szerint, amelyekre senki sem ad semmit, mert tudja, hogy értéktelenek. Az igazi komolyság és nemesiség, a tartalmi súly, az a magasabb törekvés, mely az üzérkedés zajában nem mára, hanem a jövőre akar dolgozni és teremteni s hatásával többre igyekszik az egy napi mulattatásnál, vagy a hirtelen felkapásnál: ezek veszendőbe indultak irodalmunkban.”

Kell-e még ehhez valamit adunk? Ránk s az olvasóközönségre nézve egyaránt kényes ez a tárgy; de ez nem retentett vissza attól, hogy álláspontunkat e tekintetben is jelezsük, azon szilárd eltökéltséssel, hogy ha önmagunkat hibásaknak találjuk valamiben, — önmagunk felett is megérdemelt ítéletet mondunk!

Mint sok másról, a sajtó feladatáról is, téves nézetek uralkodnak napjainkban s a kik helyesen vélekednek is felőle, a gyakorlatban vajmi gyakran ellenmondanak maguknak! Nagyon indokolt volna ennél fogva, ha e tárgyat mások is behatóbb megvitásra méltatni akarnák.

Dranos.

A gazdasági-tanintézet megnyitása.

Kassa, 1875. okt. 16-án.

A Kassai gazdasági tanintézet, melynek létesítésére a város, tudtommal, oly tetemes áldozatok tett, remélve, hogy általa a mezei-ipar felvirágoztatásának hathatós lendületet adand, — a mai nappal megnyílt.

Remélünk lehet, hogy a mai nap, a történet megnyitásánál fogva nevezetes forduló-pontot, emlékezetes mozzanatot fog és van hivatva képezni Felsőmagyarország mezei ipara történetében. Az okok, melyek e reményre jogosítanak, oly közel állanak s annyira felfoghatók, hogy felmentve érzem magamat azok elősorlásától annyivalis inkább, mert a tanintézeti igazgató megnyitó beszédében ez okokra ugyis elég hivatkozás történik, e beszéd pedig — úgy hiszem — e lapok hasábjain különben is meg fog ismertetni a nagy közönséggel. *)

Most csak a megnyitási ünnepély lefolyásáról akarom tudósítani e lap olvasóit.

A tanintézeti igazgató az ünnepélyre meghívta megyés püspök ur ö mlgát, a megyei és városi törvényhatóságot, a városunkban levő összes tanintézetek igazgatóit és tanárait, akik csaknem valamennyien meg is jelentek a gazdasági intézet díszes, nagy épületében. A vendégek között Perger püspök ö mlga, a megyei és városi főispán s a városi polgármester úr, Fischer báró ö mlga. Jakabfalvay kir. tanácsos stb. voltak láthatók.

Kévszel 10 óra után a főispán ur ö mlga a kormány, illetőleg a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium megbízottjaként a tanintézetet megnyitottanak jelentette ki, kifejezvérem reményét, hogy Isten segélyével s a közönség érdeklődése és részvétele folytán a tanintézet majdan egyik főtényezőjét fogja képezni vidékünk gazdagodása- és szellemi és anyagi jóléte előmozdításának.

Erre az intézeti igazgató lépett a terem emelvényére s igen talpraesett beszédet tartott az intézet feladatáról s azon módokról és eszközökről, melyek útján az intézet kitűzött rendeltetésének meg fog felelni.

Beszéde végzetével őt a jelen-volt közönség lelkesen megjelentezte.

Következett most a helyiségek megismerése, melyekben fájdalom! üreségnél egyéb egyelőre alig volt látható. Bizony elszomorító rá gondolni, hogy viszonyaink között még csak remélni is alig lehet e mindenestre fontos hivatású intézet egyhamar történendő kellő felszerelését.

Ez évben, mint az e lapban annak idején jelezve is volt, csak az első tanfolyam indítatik meg, melyre eddigé tizenhárom hallgató jelentkezett. Három e napokban teendő a felvételi vizsgálatot. A tanerők száma az igazgatóval együtt három. Ezenkívül el van az intézet látva intezővel, főkéntéssel, erdészessel s szőlővel.

Sajátságos meglepetésül szolgált, hogy a város, mely pedig, mint előrebocsátottam, annyit tett az intézet végett, hallgatása által egészen háttérbe szorult. Nem lett volna-e épen az ünnepély méltóságához illő, hogy a város nevében is szólott volna valaki, fejtegetve azon okokat, melyek a várost az intézet körüli tevékenységre sarkalták és jelezni röviden a befolyást és hatást, melyet e város is az intézet működésétől méltán várhat s melynek előidézését mint e működés eredményét tán (?) meg is követelheti?!

Pracsens.

*) Különösnek találjuk, hogy a sajtó közegei — mar akármilyen okból — mellőzve legyenek s mindenesetre sajnáljuk, hogy mint a nyilvánosság szerezni képviseelői az ünnepélyen részt nem vehettek. A beszédet mindazonáltal, mint fontos közügyi tárgyat, alább közlendőjük. Szerk.

A helybeli gazd. tanintézet igazgatója, Lakner I. ur, beszéde, melyet az intézet f. hó 16. történet megnyitására tartott.

Tisztelt Gyülekezet! Amidőn a tisztelt gyülekezetet mint az ő méltósága, a főispán ur által épen most megnyitott, Kassai, m. k. gazd. tanintézet igazgatója szerencsés vagyok üdvözölni, legyen szabad ezen intézet feladatát, a célt, melyet maga elé tűzött és a módokat, melyekhez azt elérni óhajta, röviden körvonalozni.

A társadalom bármily, ha még oly csekély, intézményének is feladata az: hogy a társadalomnak az emberiség végéig, a régnélküli tökély elérésében és az összes társadalom boldogításában eszközül szolgáljon. De az intézmények csak akkor lesznek valóban alkalmas eszközök, ha egyrészt a világosan felismert cél felé törve, másrészt a jelen állapotokból indulnak ki.

Vajjon mit használna a tüzes vas idomítására a nyélnélküli kalapács? Vajjon mit érne azon hajóhid, mely egyfelől az elérendő célt a folyó túl partján érinti ugyan, de az innesső partot el nem érve csak a folyó közepéig nyulik?!

Es hányszor kell tapasztalunk, hogy a kultúra magasabb fokán álló népektől átvett institúciók nem vezetnek a kitűzött célhoz azért, mert nem a jelen kultur-állapotokból indulván ki nyelv nélküli kalapácsok! Hidak azok, amelyek végén ugyan ott virul az ígért föld, de amelyet mégsem érhetünk el azért, mert ama hidak nem nyulnak a kultur-állapotaink által képzett innesső partig és így azokra nem léphetünk.

Minden intézménynél tehát mindenekelőtt tisztában kell lennünk annak célja és kiindulási pontja felől. Tudnunk kell nemcsak, hogy *hová*, hanem azt is, hogy *honnan!*

Tudjuk, hogy az emberiség tökéletesbulése, boldogságának emelése csak a népelektörök valamennyienek arányos és összehangzó, fokozatos fejlesztése által érhető el. Szükséges, hogy a gazdálkodó ember is és tevékenysége mindaz által áthatva, emelve és nemesítve legyen, amit összességében *szellemerkölcsi-műveltségnek* nevezünk, mert csak ezáltal válik gazdálkodási tevékenysége gyümölcsözővé. Viszont csak azon nemzet lesz képes magának szellemerkölcsi javakat szerezni, amely nem kényszerül termelő munkásságának összes napi eredményét nélkülözhetetlen, természeti napi-szükségleteinek fódözésére fordítani.

Azon intézmények tehát mind, amelyek a tudomány, művészet stb. ápolását tűzték ki feladatuk, korántsem találják önmagukban végcéljokat, hanem végcéljuk az, hogy a tudomány, a szellemerkölcsi-műveltség, terjesztése által az emberiség termelő munkásságát gyümölcsözőbbé, az embert és a társadalmat vagyonosabbá és ezáltal szellemerkölcsi műveltsége előmozdításának több tárgyi javakkal szolgálni-képesévé, az emberiséget a végtelen tökély és boldogság eléréséhez közelebb hozzák.

Gazdasági szak-tanintézetünknek tehát az előadottakból folyólag feladatát a tágabb értelemben vett mezőgazdasági tudományok ápolása és terjesztése képezendi oly célból, hogy ezen tudományok terjesztése s a mezőgazdasági iparba való bevezetése által, ezen ipar gyümölcsözőbbé tessenek.

Itt lenne talán helyén kiemelnem, hogy minő fontos szerep jutott hazánk összjólétének emelésében a mezőgazdasági üzlet gyümölcsöző voltának és minő nagy hordereje van a népjólét emelésében a mezőgazdasági tudományok fejlődésének. Azonban azt azon város polgárai előtt tenni, amely város ebbéli helyes felfogásának fénys bizonyítékát ad azon áldozatok által, amelyekkel ez intézet megalapításához hozzá-járult, nagyon fölöslegesnek tartom, annyival inkább mert hazánk mezőgazdasági helybeli fontosságának kiemelése igen gyakran azon érde-

nézetre vezet, mintha — mert hazánk kiválóan földművelő ország — egyedül a mezőgazdasági nyerstermelés és a nyerstermék-kivétel emelése által volnának képesek a népjólétet előmozdítani; holott ellenkezőleg mint nyerstermék-előfordító ország mindig szegények maradandunk. Egyedül a belföldi műipar az, aminek fellivágása által a hazai mezőgazdasági nyerstermék számára közeli piac nyithatnék és megkíméltetnék a nagy fuvar. Másrészt ugyanaz által láttatnék el a földműves is az iparához szükséges eszközökkel és anyagokkal közelben, a drága fuvar megkímélésével. Valóban! adva levén a jószágtermelés — általában előmozdító feltételek. — a mezőgazdasági ipar különleges emelésére szolgáló leghathatóbb eszköz, a belföldi virágzó műipar és kereskedelem mellett, a többi államintézmények valamennyie között, amelyek a mezőipar emelésére állapítatnak, a szakképzés terjesztése, ha talán nem is az egyedüli, de mindenesetre a legfontosabb és végeredményében a többiekét messze felülmúló tényező, mert éppen a tudományos szakképzettség teszi a mezőgazdát képessé arra, hogy a kínálózó természeti és társadalmi viszonyokat élesen kombinálva lehető gyümölcsözőben kiaknázhassa.

Azon kérdés oldandó meg most: vajjon minő irányu és foku szakképzés terjesztését tűzze a mondott cél elérése végett? — a mező gazdasági tanintézet feladatát!

Felelet: a mezőgazdasági ipar számára tudományosan képzett szellemi munkásokat, üzletvezetőket, képezendő — a gazdasági tanintézetnek az összes mennyiség-tani és természettudományi alap- és mezőgazdasági, meg technikai szaktudományokat illetőleg, a tanuló előtt oly látkörrel kell nyitnia, amely őt képessé tegye a legkülönfélébb természeti és társadalmi viszonyokat felismerni, egybevetni, az azok célszerű kihasználására a legelőnyösebb módokat megválasztani, felhasználni.

Ez már magában feltételezi, hogy az oktatás ne szorítotték csak az idemitás bizonyos nemére. hanem terjedjen ki elégséges általános képzetésre, mely — amennyiben a felvételnél nem kívántatnék, — legalább a mennyiség- és természettudományra és a gondolkodás fejlesztésére nézve ez intézetet pótolva legyen; vagy is a szaktudományok oly kiterjedésben és oly álláspontból adassanak elé, hogy a tanulók gondolkodására, önálló szaktüzetle képesítsenek.

Hebizonyított tény az, hogy az idemitás egy bizonyos nemé még oly országokban sem elégséges, amelyek természeti viszonyai egyenletesebbek, amelyekben a kultur-állapotok bizonyos egyenletes, fokozatos fejlődésben levén, nem állanak elé ingadozások, rázkódások. Mennyivel inkább szükséges tehát hazánkban, ahol a természeti viszonyok oly végtelenül különbözők és helyenkint homlok-egyenest ellenkezők; ahol a társadalmi viszonyokban oly sok ingadozás, ugrás. — hogy ne mondjam,

rázkódás — jelenkezik, hogy, ki a mező gazdasági üzlet szellemi munkásává, üzletvezetővé akar lenni, annak nemcsak alapos ismeretei legyenek, hanem hogy az egyuttal látó körrel is és a tudomány oly mértékével bírjon, amely később párosítva a gyakorlatban szerzendő tapasztalás kifolyásul tekinthető biztos tapintatfál, őt képesítse bármily természeti és társadalmi viszonyok között is a legjobb módok megválasztására.

Ez a „horá”!

Es most lássuk a „honnant”? A tudomány képzést illetőleg már említettük, hogy kielégítő mérvű szakképzés csak oly terjedelmű általános képzésre alapítható, amely felsőbb szaktudományok hallgatására különben is képesít és amennyiben az a felvételnél meg nem kívántatik, az intézetnek — nehogy nyel nélkül kalapács legyen — feladata azt legalább a mennyiség- és természettudományi szakokból pótolni.

De van a mezőgazdasági oktatásnak még egy másik követelménye is, amelyet annak eredménye lényegesen függ és ez abban áll: hogy a tanuló a mezőgazdaságban előforduló jelenségekből saját nézete alapján, összefüggő egész képet tudjon alkotni magának; hogy a végzeményeket, azok okait és eredményeit, összefüggéseket, a rendszeres üzletvezetés teendőit saját közvetlen nézete és tapasztalata által ismerje.

Némethonban, az alaposág ezen Kansán-jában, ma ropant alapos discussiók folynak afölött, hogy szükséges-e, nem fölösleges-e, vagy éppen káros-e ezen ugynevezett gyakorlati nézet megadása végett a tanintézeteket gazdaságokkal ellátni? A pro & contra felsorolásába bocsátkozni messzevezetnek. Csak azt akarom megjegyezni, hogy ha van is a contra-argumentumokban itt-ott valami igaz, a netaláni hátrány könnyen ellensúlyozható, azon sok előny pedig melyekkel a kellően felszerelt — jól megértjük — *kellően felszerelt gazdaság* az intézethez csatolva nyújt, oly jelentékeny, hogy azt feleslegesnek mondani nem lehet. Es így dacára a sok alapos discussioknak él a gazdasággal-bíró hohenheimi, él a proskau akademia.

Nem találtam kiemelve ezen diszenciokban egyet, ami pedig reánk nézve kiválóan fontos: azt t. i., hogy ha Thaer, annak-idején felállított minta-gazdaságán, nem tanított volna a mindentütt követésre méltó gazdálkodási módot, — ezen tanítási mód a tudomány mai színvonaláról nézve bármennyire legyen is kárhözátva már, — nehezen disputálhatnának afölött, hogy a tanintézetekkel kapcsolatos gazdaságokban, vagy az országban szerzetést levő, oszkerüen kezelt gazdaságokban szerzezzék-e a tanulók maguknak a szükséges gyakorlati nézetet. Mert ha Thaernek Möglinje nincs és az utána támadt, büneik miatt Liebig által eltöröndöknek itél akademiai nem lettek volna: ugy a gazdaságokkal nem bíró tudományos egyeteme-

ken levő mező-gazdasági szaktanítók ma — nem tudom — hová küldözgetnék az aspiránsokat a gazdasági gyakorlati nézet megszerzése végett. Ne feledjük ugyanis, hogy az azon akademiákon szakképzést-nyert egyének azok, kiknél ma okzerü gondalkodást találni lehet.

A gazdasággal ellátott némethoni akademiai működése sikerének szebb bizonyítvány nem is adható, mint az, hogy azok az előbb-jelzett és a némethonl gazd, szakképzésben valóban epochalis fordulatot képző kérdést megerlelték.

Es miért fontos ezen körülmény reánk? Azért, mert ha azt figyelembe vesszük, ugy önként kitetszik, hogy hazánkra nézve ezen kérdés még nem létezik, egyszerűen mert minden tekintetben oszkerüen kezelt gazdaság, ahol a tanulók gyakorlati nézetet szerezhethetnek, nagyon kevés és bizonyára nem sokkal több van, mint Némethonban az akademiák alapítása idején vala és nincs is módjában mindenkinek felkeresni azokat: amiért is — ha nem akarunk hid lenni, mely csak félig éri át a folyót, — kell, hogy nálunk a gazdasági tanintézet jólfelszerelt és jólvezetett gazdasággal legyen ellátva, hogy a tanulók mód nyujtassék a gazdasági végzeményekkel, azok okaival eredmény- és összefüggésekkel megismerkedni és az üzletvezetésben való részvétel útján magának a mezőgazdasági üzletről egész kerek-képet alkotni. Anélkül az elméleti előadások igen tetemes része érthetlen, pusztá szóként hangzik el.

Tehát módot nyujtani a tanulóknak, hogy magának a mezőgazdasági üzlet sokszéri viszonylataiban saját nézete és részvétele által szerzhessen tájékozódást; emellett esetleg az általános előképzési alapot kiegészíteni és így az oktatás alapját megvetve a tanuló a szaktudományokban oly magaslatra vezetni, ahonnt elég tág látköre legyen, hogy később — a mezőgazdaság szakképzett szellemi munkásaiul folytatva önképzését és tapasztalat által megerősödve a tanultakban — mint akár üzlet-kezelő gazdatiszt, akár bérll, vagy birtokos, a gazdaságot oszkerüen kezelni tudja.

Ez képezendi intézetünk feladatát. —

Az intézet tanári karának minden egyes tagja ateri intézetünk célját és feladatát; egyszerűsmind át van hatva magasztos kultur-missionának tudata által és valóban a legszebb reményeket táplálnám a vezetésemre bizott ezen, különben jól situált intézet virulása iránt, csak munkálkodásában, haladásában a tanári kar, hazánk sajnó pénzügyi viszonyai miatt a szükséges eszközök hiánya következtében lépten-nyomon ne akadályoztassék! Ohajtom és remélem azonban, hogy e viszonyok is jobbra-fordulandnak és intézetünknek meg fognak adni azon eszközök, melyek a tanárok erőt a tengődés átka alól feloldják és a ma — ugy-szólván még csak magburkát alig elhagyott ezen intézetet derék, terebélyes fává nevelnünk lehetővé teendik.

TÁRCA.

Balassa Bálint.

— Irodalomtörténeti elbeszélés, írta Paulikovics Lajos. — (Folytatás.)

E rémítő magányban a Helicon aranyforrásai bugygyantak fel lelkében s tárcájába jegyzé a költeményt, mely műveinek remek gyöngyét képezi:

Pusztában zsidókat vezérlő jó Isten.
Ki előtte mentél tuzes oszlopképen
Igéret földre vezérelvén szépen
Kalauszok voltál minden szerencsében!

A hasonlat, Jambor szerént, szerencsés és megragadó: mi a rimet illeti; ily gazdag rimeket megragadna Csokonai is.

Te adtál esillagokat ama mágusoknak,
Te voltál vezérek minden zarándoknak.

Könyörgök, nékem is hogy már légy vezérem,
Mert im bujdosni úz nagy bú és szemérem.

Hogy bujdosásomnak ideje után
En édes hazamban térjek ismét vigan.

Mindazokat jó egészségben találván,
A kik szomorkodnak éntőlem búcsútván. —

XVII. J e r u z s á l e m.

Balassa nem sietett; hisz elég idővel rendelkezett; tíz év alatt beutazhatta akár egész Ázsiát s nem is igen akaródzott tovább mennie, mert minden lépésel tovább-tovább távozott szeretett családjától; ezért egy-egy nevezetesebb helyen tovább mulatott; tanulmányozta a keleti népszokásokat, vallási, erkölcsi s nemzetiségi sajtáságaikat; ismereteit akarta gyarapítani, ha már üldözöi külföldre küldték tanulni, hogy egykor, ha uti naplóját kiadja, a keletreutazóknak biztos kalauzul szolgáljon.

Kivére a honvágyat s a családjá iránti aggodalmat, jól érezte magát; a légváltozás, az ujdón-

ságok és meglepetések a sajtászerű látványok és tanulmányok jótékony befolyást gyakoroltak kedélyére; különösen könnyítette a földönföld helyzetét az, mikép Szinán oly értelmű titkos utasítást küldött a hatóságokhoz, hogy a nagyvezir jötevőjével jól bánjanak, iránta tiszteletet és engedelmességet tanusítsanak.

— Allah nagy és az ő prófétája! — kiálta valamennyi tartományfőnök, midőn nagy hódolattal felolvasták a fényes kapu rendeletét; — ki lehet már mas a nagyvezir jötevője, mint a nagy padisa? Vajjon ismeretlenül nem ő zarándokol-e Mekkába, hogy minket kikémléljen, ha szerfelett nem zsaroljuk-e hí népeit?

S Bálintot oly bámulatos mely hódolattal fogadák, hogy ő és az ifju Hartányi mosolyogtak is ez alázatos térdhajásokon s alig bírták megakadályozni, hogy ruhájuk szegélyét ne csókolják.

Majd az okosabbak belátták: ez bizony nem igazi arabfajta; ekkor meg azt képzélek, hogy az nem más, mint a felséges császár szövetségese, a francia király, vagy mint ők nevezék: frank szultán.

Balassa meglátogatta Egyiptomot is, a műveltség ez ősfészket, a városok és anyjával, Kairóval, mely évezredek óta áll rendületlenül, míg körülte népek vesznek s új népek támadnak; megvizsgálta a csodálatos évezredes mumiákat, a megfejtethetlen hieroglifokat, Memphis, Oziris és Sesosztri szoborcsonkjait, a talányos sphynxet, mely Oedipus gyászorsát juttatá eszébe; Thebát, e pompás nagy várost, melyet Cambyes dult fel másfél ezred előtt s falfestményei mégis oly tiszták, élénk színűek, mintha a festész tegnap végezte volna be munkáját; majd meglekinté Moeris tarát, az óriás piramisokat, a szent fehérbikák és királyok e titkos sírboltjait; a hajnalutdívzó Memnon-szobrot; a Nilust, e jötevő anyját az országnak, mely emlínek tejével megitatja a szomjas földet; vadászott a krokodilokra s egy iszonyú fogsort eltett emlékül.

Minden nevezetesebb helyről irt Krisztinának s a hatóságok mint valami fontos államiratot fu-

tárok által küldék a követséghez, honnan azután kedves neje kezibe jutottak.

Mily végtelen kár, hogy e levelek a századok viharában elenyésztek: mennyi ismeretet, mennyi tudományt, mennyi élményt, mennyi erzést és mély gondolatot tartalmazhattak a száműzött sorai!

Végre Szíriába lépett és Palaestinába, a szent földre, mely a héber és keresztény előtt oly dicső emlékü; a biblia képei és elbeszélései meglevénültek előtte; Jákob és fia, József regényes drámája, Mózes nagyszerü alkotása s Jozue, az arany Kansán hódítója, a proféták fényes legioja — az isteni kinyilatkoztatásokkal; majd itt hallá átközödni Sault; itt hallá Dávid zsolnárait, az örök szép remekműveket, melyeket hazája nyelvére fordított; majd látta a héber népet a belvillongó harcraiban elpusztulni és szétszóratni a kerek világon; sétált a holttenger sívár. élettelen partjain, melynek mélysegeiben Sodoma palotái rejlenek, elzarándokolt a Hóreb és Tábor hegyekre, a két-ezeréves olajfák közé, hol Jézus tanítá apostolait; megnézte a betlehemii jászolt, a názáreti ácsműhelyt, az igazi kalváriát a Golgotha kopár szirtjeivel, végre az imaházat az Úr koporsójával.

Mily nagyszerü érzés dagasztá e vallásos férfi kobelét, kinek dalai oly tuláradó lelkesültséggel magasztalják Krisztust, midőn e vallástörténetileg megszentelt hegyeket megpillantá; ineen sugárzott ki az isteni szellem, mely az egész emberiséget átalakította és megnevesítette s egy szelidebb, dicsőbb, műveltebb kort teremtett.

Balassa mely imádatból borult le a viaszgyertyáktól pazaron világitott, fehér márvánnyal beült üreg előtt, hol az emberiség megráldója borzasztó szenvedéseiben kifáradva, megpihent; a zarándok is átgondolta egész ifjuságát, beismerte, hogy könnyelműsége- és Julia iránti heves szenvedélyével sokat vétkezett családja ellen s buzgó áhitattal és bűnbánattal felsóhajtott:

(Folytatás következik.)

Hogy intézetünk, hazánk mezőgazdaságának felvirágoztatásában azon sikert, melynek létrehozásában a magas kormány és az intézet tanszemélyzete fáradozik, el is érhesse, ahhoz az eszközökön kívül még szükséges, hogy az intézet tanulói, kiknek képzésére a tanárok farságsága irányul, ily, igen sokba kerülő köztintzménynek élvezetére, a tanárok farságságára, méltók legyenek. Méltók lesznek pedig, ha azon szándékkal és erős akarral jönnek ide, hogy maguknak itt lehető sok szakképzettséget szerezzenek és ezen szándokuk valószínű végett buzgó kitartással és egész odaadással fogják az eléjük adott tanokat elsajátítani.

Az intézetnek eddig fölvetett és fölvezendő tanulóit tehát szívélyesen üdvözlöm azon reményben, hogy jó gazdavoltukról legelőször is az által adandóknak tanúság, mikép időt pazarolni nem fognak és az itt elfogyszott anyagi javakért annyi értékű szellemi kincset szerzendnek maguknak.

Tehát jó reményvel: „szerencse föl!”

Ismét a kassai közkórház.

Az „Abauj-kassai Közlöny” 41. számában a közkórház ügyében dr. Moskovics úrtól irt cikk olvasható, mely feleletül akar szolgálni a „K és V.” ugyancsak 41. számában hasonlóképen ez ügyre nevezve közölt egy cikkre.

Moskovics úr e feleletében többek között azt mondja, hogy a „K és V.” című lapban megjelent ana cikk oly választmányi tagtól származik, ki ahelyett, hogy a kórház érdekét s jó hírét emelni ügyekezne, azt ily módon aláása — csupán csak azért, mert pártfogolja a választásnál megbukott. Moskovics úr nem nevez meg ugyan senkit, de épen ezáltal legalább is mindazon választmányi tagokat érteni látszik, kik az ő jelöltje ellen szavaztak s minthogy ezt tettem én is, Moskovics úr eljárása én rém is céloz.

Ezokból — mindamellett, hogy én a kérdéses cikknek sem szerzője nem vagyok, sem tartalmáról tudomásom nem volt, mielőtt közöltetett volna, — el nem hallgathatom a kérdéses ügynek állását s nem tehetem, hogy e végből a nagy közönség előtt fel ne szólaljak — annálisinkább, mert csakugyan én voltam az első, aki a Moskovics úr pártfogolóját ellen felkeltem és mert Moskovics úr vádja alacsony gondolkodást tulajdonít mindazoknak, kik velem egyértelműleg szavaztak.

Öt kompetens közül kettő között forgott a kérdés, t. i. Gleviczky Albert és Klein, gyógyszerész ur-között. Én az utóbbit ajánlottam azért, mert ő már a Rokuskórházban is ezirányban működött; mert ő mint képzett gyógyszerész kórházi ügyekben könnyebben is tájékozhatja magát és mert a kórházi gondnoknál megkívántató minden kellék benne fölálható. Ellenben ellene voltam a Gleviczky úr megválasztásának, mert magától a kórházi igazgatótól nem-egyszer hallottam, hogy ez ur nem használható; továbbá mert a gondnoknál cautió is szükséges, Gleviczky urnak pedig a rendszeres fizetése is évek óta lefoglalta van; végül, mert ő — az igazgató saját nyilatkozata szerint — annyira megbízhatatlan, mikép az igazgató kéuytelen a pénztárban levő pénzt minden este magához venni s elvinni. Ellen voltam ezenfelül még azért is, mert Gleviczky urnál ily körülmények között teljesen hiányzik a tekintély, mely a kórházbeli első tisztviselőnél elengedhetetlen megkívánatosság.

A szavazás eredménye, az igazgató doctor ur azon nyilatkozata folytán, hogy ő Gleviczky urat nem nélkülözheti, akképen dönt el, hogy dr. Csorba, dr. Bernolák és én elleneszarvunk dr. Kemény pedig azon kijelentéssel, hogy — miután a többség már úgy is Gleviczky ur mellett nyilatkozott, — nem szavaz, hanem a kórházi ügyek körül való eljárást a miniszteriumnak jelentendő fel, — a szavazástól tartozkodott.

Ime! ez a tényállás. Ítélje meg a közönség, ha érhet-e engem és érheti-e a velem szavazók bármelyikét a gyanúsítás, mintha mi a kórház tekintélyt aláálni törekednénk?!

Nem mulaszthatom el figyelembe ajánlani még dr. Moskovics úr hírlapi cikkének következő tartalmát. Saját maga bevallja, hogy a kórház ügyei igazgatását már egy évnél hosszabb ideje szorgalommal vezeti s hogy Gleviczky urat más áltál még mindig nem pótolhatja. Ebből az következik, mikép dr. Moskovics a kórházi ügyekben még képeleg tájékozva nincs, pedig egy év alatt ezen tájékozást bizony megszerezhetne volna magának! E fölvezést valószínű teszik a számokban előforduló differenciák is. Ugyanis, midő a kórház rendezésénél, melyet dr. Moskovics ural együttesen foganatosítottunk, az tűnt ki, hogy tiszta és pontos kezelés mellett legjobb esetben is, a kórházi jövedelem csak fedezheti az évi kiadásokat. Moskovics ur szőnyegen forgó cikkében most egyszerre azon meglepetéssel örvendeztet meg, hogy neki sikerült egy év alatt 20,000 frtot törleszteni s azontul még szép investititót tenni a kórház részére. Ez vagy csuda,

vagy a dr. ur önámítása! Mindenesetre oly állítás, mely a kiszámítással semmi módon meg nem egyeztetethető.

Az alapszabályokban van egy pont, mely így szól: „Minden tette a gondnok- és igazgatóknak csak akkor érvényes, ha azt a választmány helyben hagyja, mert ezt terheli minden felelősség.” Hogy én a gondnok-választásnál előforduló felelősségtől ment legyek, nyiltszavazást kértem. Hogy pedig a 20,000 frtnyi megtakarítás díszösége is ne az én egyéniségetem nagyobbítsa, de annak fényét emelje, aki azt eszközölni képes volt: a kórházi választmányi tagságról ezennel lemondok. *)

Dr. Weitzenbreper.

Vegyesek.

— A budapesti népszínház ünnepélyes megnyitása f. hó 15-én történt. Az ünnepély díszét és méltóságát legmagasabb jelenléttel a király ő Felsége és Rudolf trónörökös is emelték.

— A m. kir. igazságügyminiszter az e. f. kir. törvényszéki elnökök valamennyiéhez intézett f. évi 27810. sz. a. kelt körrendeletében meg-hagyja azoknak, hogy oly közjegyzői okiratoknál, melyek bevezetése és záradéka nem magyar, hanem törvényellenesen más nyelven írva találtak, a közjegyzői aláírás hitelesítését tagadják meg.

— A magyar kir. igazságügyminiszter folyó évi 28214. sz. alatti körrendeletében, melyet a közjegyzői kamarához intézett, az eperjesi közjegyzői székhelyhez tartozó girálói járásbírószági területet a bártfai, és visztoz a bártfai közjegyzői székhelyhez utasított kis-szebeni járásbírószági területet az eperjesi közjegyzői kerületbe osztotta be.

— A közmunka és közl. miniszter a tiszaszabályozási központi bizottmányt f. hó 15-ével feloszlattán, annak teendőit a miniszterium ügykörébe vonta; minden beadvány tehát, mely eddig a nevezett bizottmányhoz intéztetett, az említett naptól kezdve közvetlenül a miniszteriumhoz intézendő.

— A helybeli gimnáziumi ifjuság össze száma 406, tehát 41-gyel több, mint volt a mult iskolai évben.

— Békafalvi Máthé Domonkos, jeles fogorvos, városukból f. hó 16-án Eperjesre távozott. Mind, akik tudományát száj- és fogbajokban csak igénybe vették, a legnagyobb elismeréssel nyilatkoznak ügyességéről.

— A városi színháznak mátlól kezdve 24-éig terjedő műsora: 19. „Egy órdög” vigi; 20. „A pénz hatalma” életk.; 21. „A vadon fia” regényes színmű; 22. „Fortunio dala” s „Matrózok a földzeten” operette-ek; 23. „Hamlet” trag.; 24. „Fuzsár-színmű” népszínmű. A közönség még mindig nem tesz eleget a magyar színmű iránti kötelességének.

— E hó 13-án esti 9 és fél óra tájban bizonyos kassai mészáros a szeszgyár közelében két katona megtámadott, — kik őt oldalfegyvereikkel megis sebesítették. A mészáros összerogyott. Kétség-kívül rablási szándék vezette a két katonát, mert a megtámadottat motozni kezdték. Ebben két egyén akadályoztatta meg, kik a keletkezett zajra oda sietvén, a megtámadók kerekelt oldottak.

— Sáros megye főispánja, Szinyey Merse Felix a Sz. István-rend kis keresztese f. hó 15-én, Szinyén, meghalálzott. „Felv.”

— A Lőcsén f. hó 11-én történt új képviselőválasztás alkalmával egyhangulag Máriaassy Miklós választott meg országos képviselővé. Ellen-jelöltje, Görgy Géza, a szavazás előtt visszalépett.

— A tokaji-hegypaljai borászati-társulat f. hó 23-án, Madon a nagyvendéglő termében szőlőre, borra és a borászatnál használt edényekre nézve kiállítás rendez.

— A Nagyváradon megjelenő „Természettudományi Szemle” szerkesztését városunk szülötte, az iteni főreáltanoda volt tanára, jelenleg nagyváradi főreáltanoda tanár, dr. Haydu Gyula, vette át. Örömmel üdvözljük e téru a jeles vegydtort, ki irodalmunkat csak nemrég „Vegy- és ásránytan tankönyve” című művével gazdagította.

— A budapesti kereskedelmi és iparkamara a budapesti cs. kir. hadbiztoság megkeresésére felhívja mindazon céget, melyeknek cikkei ruházati, ételmezési és egyéb katonai célokra használhatók, hogy részletes árjegyzékeiket a cs. kir. hadbiztosággal esetleges használatra leendő közlés végett a budapesti keresk. és iparkamarának beküldeni sziveskedjenek. „K. N.”

— „P. N.” méltó idignatioval említi föl, hogy a fővárosi kereskedők nem becsülik meg a magyar nyelvet eléggé, mennyiben legközelebb is a legelső kereskedések egyikének kirakataiban csak német felirat pompázott? Ha mi végig nézzünk városunk címtábláin és kirakatain — fájdalom! — bennünk is csak az szomorú tapasztalás ujjal meg, hogy nemzetiség dolgában Kassán „pusztu-

*) Öszinten sajnáljuk e lemondást, minthogy épen közügyekben nyílt és bátor, jóakaratu és önzetlen, önálló férfiak van szükség! Szerk.

lunk, veszünk.” Reméljük mindazáltal hogy az újabb nemzedék e bajon segíteni fog.

— Keszthelyről vett necrológ szerént Belke Tivadar, az ottani gazd. tanintézet főkéntésze és tanára f. hó 9-én, élte 48 évében, jobblétre szenderült.

— Demjén József — lapunk utján is — értesíti a t. nagy közönséget, hogy egyesek, társulatok és intézetek, kik könyvtárt alakítani, gyarapítani, vagy rendezni óhajtanak, netalán szükségleteikre, vagy kívánságaikra nézve sziveskedjenek esetleg hozzá fordulni. Ugyazintén ahol eladó könyvek, könyvtárak volnának, kéri az illetőket sziveskedjenek ezt vele tudatni. Tapasztalatai a szakismereti által e téren jó szolgálatot tehet. Egyuttal ajánlja közreműködését mindenféle köz- és magán-könyvtárak kiegészítésére. Könyvtári s irodalmi ügyekben hozzá intézett kérdézőkérésre szivesen válaszol s egyes kívánt művet is megküld. Eladó könyvek, könyvtárak jegyzékét „Könyvtári közlemények” című füzetekben közli. Lakása: Budapest, ujtág-utca 6. szám. — Fejlett értelmiség, nemes tudvány s kegyelet és méltánytal a kulturális célok iránt hazánkban is mindinkább jétékonyan fognak hatni a könyvtári ügyekre is. Külföldön e téren nagy buzgalmat fejtenek ki s intézkednek minden oldalról. Ujabbban is a porosz kormány minden tanintézetet utasított, hogy értesítőkben könyvtárak állapotáról rendszeres közlemény adjanak s a birtokukban levő régi (a 17. század végéig való) kéziratokat és könyveket cím szerént felsorolják. A bajor kormány közösi könyvtárak felállításáról gondoskodik, s ezekre nézve gazdasági s más képző s ismeretterjesztő művek beszerzését rendelte el. Ausztriában a népisikolai könyvtárak meghonosítására fektetnek súlyt. Hazánkban egy miniszteri rendelet az egyházi könyvtárak rendezését látta sziveskednek, mely rendelet intencióhoz, jó lesz, ha másféle könyvtárak is alkalmazkodnak, mert a rendezetlen könyvtár csak lomár: bántja, bosszantja a művelt észeket; de még inkább bántja az. — mi szinten igen gyakori eset — hogy a sajtoshoz kerül, vagy egekke társaságában, penéz között pusztul el sok jó könyv, beoses irodalmi rélség s történeti okmány, mi nemcsak szellemi, de közgazdasági veszteség. — Ezen okokból szivesen üdvözljük Demjén ur fenebbi vállalkozását s realitás esetére neki ahhoz szerencsét és sikert kívánunk.

— A „N. H.” f. hó 15-i számának vezércikkében számokkal mutatja ki, hogy Bajor-, Porosz-, Franciaország, Ausztria, Olaszország és Magyarország között, a magyar földbirtok vnn adóval a legsúlyosabban terhelve. A cikk részszavai ezek: „A magyar földbirtokok osztyálnak az önálló vámtérület eszméjét kell zászarlásra írnia, ha nem akar terhei, és pedig évről-évre súlyosbódó terhei alatt lerokadni — csupan azon büszke öntudat kedvéért, hogy nem volt és nem akart más lenni földmívelő nemzetnél.”

— ABC-és új olvasókönyv jelent meg. Ir-ták Lakits V. Luttenberger A. Péterfy S. és Sret-vizer L. E könyv feladata a Graser-féle módszer célszerű javítása. A Graser-féle ABC-és könyvek gyenge oldala ugyan abban áll, hogy addig, míg egy csomó betűrel nem rendelkezik a gyermek, csak oly szavakat, oly mondatokat olvashat, irhat, melyeknek nincs meg a kellő erejük arra, hogy a gyermek figyelmét leköszsék s ha ezt kezdetben nem tehetjük, nem csoda, hogy később arra ébredünk, hogy a gyermek olvas-olvas ugyan, de az olvasottól számot adni nem tud, mert csak gépiesen olvas; mert ezt szokta meg az ingert-nem-nyújtó sorok olvasásakor. Az irvoalvasás módszerében irt ABC-és könyvek hiányos voltán akként javítanak szerzők, hogy már az első két, három betű ismertetésénél képek segítségével érdeket éb-resztő mondatokat adnak. A gondolkozni tudók előtt fölisleges magyarázni a képirás alkalmazásának hatását az ABC-és könyvekben. A 48 darab olvasmányok majdnem fele szépen illusztrálva van. A kiállítás, mely a Légrady-féle nyomdából került ki, igen díszes. Ára köve 30 kr. Minden példány árából 2 kr. az „Eötvös-alap” gyarapítására fordítatik. („P. N.”)

— Az iskolai takarékpénztárak ügyében Bécsben több takaré- és hitelügylet képviselői a tartományi bankok együletének helyiségében tanácsko-zást tartottak e pénztárak ártételének és kezelésének módozatai iránt. Az értekezlet abban állapodott meg, hogy ajánlatot tesz a közösi tanácsnak a pénzek 6% kamatoztatása s az illető nyomtatványok ingyen-szolgáltatása tárgyában. A „Spar-u. Unterstützungsvereinen für Kinder” című egylet már utasítást dolgoztat ki az iskolai takarékpénztár-ügy egyöntetű kezelése tekintetében.

— Német tanítók Constanzaiban gyűlést tartván, valaki ott egészségügyi értekezést olvasott fel, melyben többek között a levégő tisztántartásról azt mondta, hogy az iskolai ajtókat és ablakokat mindig ki kell nyitni legalább egy órára, mielőtt a tanidő véget ér. A vaskályhák káros hatásnak; cserep-kályha kell, vagy kandalló. Megazott ruhákat, esernyőket nem szabad megfürteni az iskolában. A padozat parquetirozott legyen, vagy pedig bőrrrel bevonva, melyet meg kell olajozgatni és napon-ként törölgetni. Az iskolaépületnek legalább 15 perenyi távolságra kellene esnie a többi házaktól. A tanító ne lakjék az iskolaépületben, hogy így az oda- és visszamenetelkor fris levegőt szivhasson. — Olyan recipe ez — mond a „K. N.” — melynek nincs (kivált nálunk) patikariusa.

— Az angol bíró, Leiningen herceg, Victoria angol királynő yachtjának parancsnoka, törvénszék elé állították, minthogy a kir. yacht egy magán yachtal összeitközvéren, több emberélet esett áldozat-

tul. Az eset még nem döntött el, minthogy a jury tagjai meggyezni nem tudtak az ügy eldöntésére legközelebbi ülésre halasztott. Egy nevezetes incidens azonban nagy feltűnést keltett Angliában s a lapok számtalan cikkben variálják azt. Midőn ugyanis Leiningen herceg azon táviratot felolvasta, melyet Ponthoby ezredes, igazolása céljából intézett hozzá s amely királyi elismerést tartalmazott, a coroner a felolvasást ily szavakkal szakította meg: „On ugy látszik nem tudja mely államban él. A királyné dícsérete, vagy öcsarlása a törvényes vizsgálat meg nem gátolhatja.”

— *Philadelphiből írják* a „Hon“-nak: „A budapesti kereskedelmi és iparkamara arra kért engedélyt, hogy az itteni (t. i. philadelphiai) kiállítási bizottsághoz intézendő leveleit német (nem magyar) nyelven írhasssa, bár angol feleleteket elfogad. A kiállítási bizottság azonban azon nézetben volt, hogy a budapesti keresk. és iparkamara tagjai jobban értik a magyart a németnél is. Kijelentette tehát a budapesti keresk. és iparkamarának, hogy nincs semmi ellenvetése az ellen, hogy átiratát magyar nyelven szerkesztésére és ha úgy akarja, magyarul is felelnek nekik.” — Lám, lám, ki hinné, hogy másutt nagyobb az érzék a magyarság iránt, mint hazánk egynemű testületénél!

Közgazdaság.

A fatenyésztés.

Számos helység van, hol még eddig faiskola nincs.* Azt állítják nemely községi előjárók, hogy minek? Minek?! azt nem volnék hamarjában képes elősorolni. Mennyire hasznára válhatnék csak néhány évtized mulva is a községnek, ha néhány hold földet, mire különben is a népiszkolai törvény által kötelezve van, kihasítana faiskolának. A tanulók a tanító által fatenyésztésre oktattva, számos község 20—30 év alatt egész más kinézet nyerne. A gyermekek már fiatal korukban megtanulnák ismerni annak hasznát (a fatenyésztést érttem), már zsenge korukban megkedvelnék a faültetést, ápolást, oltást stb. A gyermekek a fa iránti előszeretettel megtartanak késő korukig is. Tegyük fel, hogy egy mesterlegény vándorolni megy, s csak 20—25 év mulva érkezik ismét szülőföldjére vissza. Mint fogna az csudálkozni, ha a most pusztá országutat, mely szülőföldjére vezet, szép lombos fákkal látná kiültetve s mi jól esnék, ha nyáron a tikkasztó melegben azok hús árnyékul szolgálnának neki. Mint fogná ő nézni, ha faluját mintegy erdővé átalakítva látta! Szinte kételkednék, hogy ez az ő szülőhegye. S kérdem, nem lehetne-e ez ugy? Oh igen. S miáltal? bizonyára a faiskola eredménye lenne ez. A temetők határát epertákkal bekeríteni igen hasznos lenne, már csak a se-lyemhernyó tenyésztése szempontjából is. Az udvarokban s kertekben helyet foglalhatnának alma-, körte-, cseresznye-, dió-, meggyfa stb., a szőlőkben pedig a barack s más kevés árnyat adó fák, cserjék stb., az utak akác-, szeder stb. fákkal lennének beültetve. A hasznavehetlen földek erdőkké átalakítván, a község évenként igen nagy kamatot kapna kiadott tőkéje után fában és gyümölcsben.

Számos falu s lakosai sokszor más megyékbe könytelenek utazni fiáért s hogy így a túelőfának öle 25—30 frtha kerül, bizonyítani nem szükséges. És az emberek e bajon segíteni nem iparkodnak, hihetőleg azon szűkkelvő nézetből indulva ki, hogy ők ugy sem veszik már hasznát. De nem azt kellene tekinteni, hanem hogy az utódok vehessék hasznát. Ha elődeik például 100 évvel ezelőtt erdőt alapítottak volna, most nem kellene nekik szükségét szenvedniök fa dolgában. Utódaink bizonyára halálával emlékezének ránk, ha a következő, homokos, s csak legelőnek használható tereket erdővé alakítanók át, — évek mulva a község lakosai, a mi utódaink, roppant hasznát vennék. Természetes, hogy szakértőkre kellene bízunk az ügyet s annak meghatározását, hogy milyen fák ültetessenek, mert ez mindig a talajtól s körülményektől függ. Tudni kell, hogy hazánkban nincsen olyan talaj, hol egyik-másik fánem sikerrel tenyészthető nem volna. Kivánatos tehát, hogy ott, hol még nincsenek, faiskolák állíttassanak, s az utak fásorokkal szegélyeztessenek, a templom környéke parkká, az udvarok gyümölcsösökké, a hasznavehetetlen földek erdőkké alakíttassanak át.

Adja az ég, hogy szavam ne legyen a pusztában elvesző hang!

Szentgyörgyi Rezső.

* A vall. és közokt. min. kir. min. f. évi ang. 23. kibocsátott s valamennyi megye tanfelügyelőjéhez és az egyházi hatóságokhoz intézett rendeletben már intézkedett, hogy a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi min. kir. ministerium által a községi faiskolák ügyének előmozdítására min. biztossal kiküldött Lukácsy Sándor vándorantató urat, eljárásában a tanfelügyelő s egyházi hatóságok a törvényes korlátokon belől kétszáz forint támogatást kötelezőnek ismerjék. Szerk.

Művészet.

— Az „Apollo” című zeneműfolyóirat negyedik köteté legújabb megjelent tízedik számanak tartalma: 1) Impromptu Fejler Viktoról. 2) Albumlapok Beliczay Gyulától. 3) Szerelmi dalok Biky Györgytől. 4) Maros vize folyik csendesen, népdal a „Háromszéki leányokból”, áírta id. Abrányi Kornél. A borsó tétlen: Seemann József egyházi zeneszerző, életrajzi vázlat (képpel). A zenetörténelme Kapi Gyulától. — Vegyes. Zeneműgyűjtemek. Előzetési ár egész évre 6 frt, félre 3 frt. A jelen szám 1 frtért külön is megszerzhető. Az előzetés vidéken legközelebbiben a postahivataloknál postautalványozás útján megszerezhető. Budán, az „Apollo” kiadóhivatalában, iskolautca 61. sz. a. Minden eddig megjelent szám és kötet folyton kapható.

Szini szemle.

Az újabb kritikának általában szemére lobbantják, hogy szereti a szélesövegetek, követeléseiben nem ismer határt, ítéletében túloz s ez utóbbi tekintetben közönségesen vagy dicsekedik zengedez, mely a reclame gyanúját kelti fel, vagy öcsarlásban oly kiemelketlen, hogy egyértelmű a megsemmisítéssel. Az ifjú-erők, a nem es a tőrekvés iránt legkevésbé jóakarotot sem tanúsít.

Midőn ennek ellenében a kritika legszebb feladatait valljuk, hogy mind a túlozt dícséretől tartózkodjék, mi rendszeren a magaslat kárára történik, mind rosuló ítéletében jóindulat s méltányosság által vezéreltesse, ne hogy inkább elkeserítsen, mint budizson s javitson. derek színészeink is szivesen fogadják tőlünk, ha eddigi működésükből merített észleleteink folytán mindenekelőtt azon arany szabályra figyelmeztetünk: mértéklet tartani s soha a természetesség rovására nem túlozni. Az ónuralomban nyilatkozik a legnagyobb erő s a józan mérlegletben rejlik a legnagyobb művészet. Epen a tehetségesebb színészek forognak leginkább veszélyben a szép határain túlesnap, amennyiben a közönség tetésénylathozatalt s a siker tudata által könnyen elragadtatnak, amikor is aztán a hőmértő a legmagasabb hőmérsékőrl a fagypontra száll alá. Valamint a főszereplők csak egy lépés van a nevetésgel, ugy a nevetésgest is csak egy hajszál választja el az izetlentől. Indítatva érezzük magunkat azt elmondani, mivelhogy szintársulatunkban nem egy tehetségese, de még fiatal, ki nem forrt erőt ismertünk fel, melyek tehát szép reményekre jogosítanak. Ha ügyes vezetés s komoly tanulmányozás mellett az ónuralom nehé iskolájában gyakorolni fogják magokat.

Elmondjuk azt annálisimább, mivel a kötelességünket ezalkalommal csak kizárólag a művészet érdekében teljesítjük, s zinházi közönségéről, — melyre szintén tekintettel kellene lennünk — ez ideig fájdalom, alig lehetvén szó!

Az említett főszereplőnkön kívül sürgetünk kell a szerepeknél szabatos, lelkiismeretes betanulását, mi általában minden sikeres alakításnak első, elengedhetlen kelléke, különösen a francia színművekben s társalgási darabokban föléltel, miután itt a sugó csaknem teljesen hasznavehetlenné válik, a figyeletrre nincs idő s egyedül a párbeszédet élénk-sége s a cselekvény gyors menete kelthet érdeket, különben az előadás nehézsége, vonatottá válik s a játszóv színpelen forognak: egyet ismételni, egymás szavába, sőt szerepébe vágni.

Ennek képesében nem mulasztathatjuk el előre is kérni a rendezőseget, gazdagítsa — a társulat érdekében — a repertoirt minél több francia színművel. Hiába, korunk szelleme s izlésének egy nemzet irodalmi termékei sem felelnek meg annyira, mint a franciái. A francia irodalom mindenkor a kor szülötte volt, annak eszméit s társadalmi viszonyait tükrözve vissza s a közönségnek csak a tetszik, mi nézetét s érzelvételét összhangzó.

Már ezáltal kívánjuk figyelmeztetni a rendezőseget még arra is, hogy a másodrendű szerepeket is, midőn a körülmények engedik, jobb értekléssel töltsse be. Nem árt néha laereszkedni: a legjelentékenyebb szerep is elég értő nyujti a művészi alkotásnak a jól eljátszva nem alkalmas el hatását.

A társulatról általában már első alkalommal elmondott véleményünk: a kezdetben itt-ott felmerült aggályok enyészőben vannak. Jelelen a drámai személyzetre vonatkozólag fejeztük ki megelégedésünket. Csak László é-nak érezzük szerfelett hiányát s e körülménynek tulajdonítjuk, hogy a nehezebb drámaí műfaj eddigalig van képviselve. Objavtva várjuk azért őt azon a téren, melyen már annyi megérdemelt babért szerzett. Örömmel constátjuk, hogy a Galathea előadása után az operette sorsá elé is megnyugvással tekint közönségünk.

Az első találkozásunkor futólag bemutott tagok közül néhányat ismételve s közelebből kívánunk megismertetni, feljegyezvén egyuttal az előadásokra vonatkozó észrevételeinket.

László két főszerepében („Harom csőrű kacsa” és „Szuzi ur”) teljesen elemében találta magát, mindvégig rendkívül mulatató, hanghordozása s mozgása is kitűnő volt.

Gerőfy szintén teljesen helyén van mint hőszínez, de még szerencsésebb a társalgási darabokban, amivel egyuttal azt akarjuk mondani, hogy mindenkor jól elkészül, szabatosan, folyékonyan, s érthetőleg szaval. A hőszerepekben mély érzellemmel színez s a pathetikus mozzanatokot elég indulat erővel küzd ki, minden esetben pedig jól átgondolt s természetesen keresztülvitt egészet igyekszik adni s a rejtehetőbb lélektani mozzanatokokat is megfigyeli. Zavarba jóvünk, melyiket tartunk sikerültebb alakításnak, a „Fekete orvos”-ét, kárpitossegedjét („Foklör fokra”), vagy Széhházi bíróját („Szuzi ur”), Zárnok Károlyt („Egy tárcsa titkai”) vagy Szikray bíróját („Melinda”). A közönség kelőlépek is méltányolja játékat s minden fellépésekor kitünteti.

Méltán csatlakozik hozzá Bődy né, a leg több-ször játéktárs, a folytonos elfoglaltság s szerepkörének természeté okozhatja azonban, hogy olykor a kimerültség nyomait vehetni észre rajta. Legsikerültebb alakítása volt e héten Paulin-é („Fekete orvos”), melyben helyenként a magasabb drámai szenvedély hangját is megtalálta.

Bődy ért regtől mint gyakorlott, a színpad titkai val bizalmas lábon álló színész ismerjük. Szellemi szervezete erősen körönlazított hátaköről szab ki számára; e téren minden elismerésre méltó. Idevagyó szerepe csak egy volt e héten: Kelendi Tamás, bankár („Egy tárcsa titkai”), de ennél is hálásabb szerepe: Carnioli lovag („Melinda”) hálában, melyben reméljük is őt mihamarább láthatni.

Tóthot még évek előtt behatóan ismertettük (a „Felsőmagyarországi Szemlében”). Ő nélkülözhetlen, különösen Lear királyt emeltük ki akkor, most is óhajtanók azt látni tőle.

Veres — mint egyik lapársunk megjegyzé s mit mi is talált megjegyzésnek tartunk, — nagyon emlékeztet Horváthra, s ennél nem kell nagyobb elismerés. Tóth mellett 6 tanúsított legtöbb nyugalmat s önmérsékletet; azért mindig ünnepelesen komoly hangulatot idéz elé. Ezenfelül őltözké is mindig jellemző.

Gerőfy né lelkesedésére ritkán fog ragadni. Ennek oka nem annyira játéka, mint szerepöké hálálatlan minőségében rejlik. A daemoni természetek alakítói soha sem tartoztak a rokonszenves alsók közé, de sikeres alakításuk mindenha nehé feladat volt. A hálásabb anyaszerepekben több hatást képes előidézni. Hogy szerepét át nem értette, nem mondható, játéka is egyes jelenetekben elég jellemző. De erősebb kifejezést, több határozottságot, olykor hevet kellene kölcsönözni annak, mire, hogy van képessége, egyes sikerült jelenetét után nem kétkedünk.

Lenkei Ella hálás szerepeit jól fogja fel, megjelenése mindig kellemes benyomást okoz, olykor mégis anyagból élénkesz, pesszibő jövedel volna kivánatos. Egy szerepében őltözké is kifogásolhatunk. Azok közé tartozik, kik jó játéka mellett a hozzájuk kötött reményeket megvalósíthatják.

Gerőfy né megtartja a kivívott tért; sok előnnyel rendelkezik, melyekkel a nézőtér felett uralkodik. De ne széditse el a viharos taps, amely nem mindig biztosítéka a művészi alakításnak. Ezzel nem akarunk érdeméből levonni; csak jelezni kívánunk, hogy az igaz művész az ónuralom gyepőljót soha sem bocsátja ki kezéből és fejlődésében bármind elismerés sem bírja megállapodásra. — Ganymedje mindazoknál, kikről az utóbbi években láttuk, sokkal jelessebb, mondhatni — kiváló volt.

Berényi énekeiben elég a biztosság és erő, játékában azonban, nem mindig nyilatkozik megfelelő érzelle-mű. Modorosságig igyekeztek letvetni; a közönséggel szemben nem jó önértetésnek lenni. Balogh nem rendelkezik terjedelmes hanggal, de tapintatos oeconomiával használja azt fel. Játékára s őltözkére több gondot kell fordítani. Timárn érdem tagadhatni el az igyekezéset; de kevesebb szerzetreméltség csak hasznára válnék. Gabányi Knabe Farkasban, a nagy művészek force-szerepében, dícséretre méltó buzgalom fejtett ki s oly eredményt mutatott fel, minő nem vártunk. Nagyban mérni is dicsekedj! Roth Etelek eldöntötte az operette sorsát ez időnyire. Galathea oazatlan tetszésben részesült — természetesen, mi s éneket illeti: játéka még bizonytalan, olykor csaknem színtelen; de a szorgalmas tanulás ezen segíthet: nála még nem késő Sűghy Mari igyekezzék a szavalásban nagyobb biztosságot elsajátítani.

A színr-hozott darabok általában elég összevágólag adattak, különösen „Szuzi ur”. „Egy tárcsa titkai”, „Melinda” igen sikerültek. Elismerésünk az igazgatóságnak, hogy oly gyakran örvendet meg új darabokkal.

Szerkesztői mondánivalók.

Gleviczky Albert urnak helyben. A küldött cikket a számunkban közölni lehetetlen volt. Jövőre maradt.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: Dr. Klekner Alajos.

HIRDETÉSEK.

9749. szám.

p. 1875.

Csődhirdetmény.

A Kassai kir. törvényszék, mint csődbirosg részéről közhírre tetetik, miszerint **P. Kranztzky** kassai bejegyzett kereskedő cég elleni csődület az 1840. XXII. t. c. 5. §-a) pontja értelmében elrendelvetett, a hitelzők összejövetelére f. 1875. évi december hó 1-ő, 2-ik s 3-ik napjai tüzetnek ki határidőül, perügylőül s ideiglenes tömegdondokul Widder Mór kassai ügyvéd nevezetén ki.

Felhívtnak tehát mindazok, kik a fentírtett csőd-tömeg ellen bármilyen jogcímen követeléssel bírnak, miszerint követeléseiket a szükséges okmányokkal támogatva a fent kitett határidőre ezen kir. törvényszéknel nyujtsák be, mert később beadott kereseteiknek többé hely adati nem fogna.

Egyuttal pedig a csődrálasztmány alakítása, végleges tömegdondok választása s egyéb teendők végett az összes csődhitelzők f. évi december hó 4-ik napjának d. e. 9 órájára ezen kir. tszék tanácsstermébe meghívtnak.

Kelt Kassán a kir. törvényszék, mint csődbirosgnak 1875. évi szept. hó 29-ik napján tartott üléséből.

Teley Péter,

kir. törvényszéki elnök.

105 2—3

Hudák Bertalan,

kir. törvényszéki h. jegyző.

9437. p. 75. sz.

108 1—

Hirdetmény.

A Kassai kir. törvényszéknel 1875. évi szeptember hó 21-ik napján a kereskedelmi egyén cégek jegyzékébe beigtattott Ungár Jónás kassai lakos, keményítő-gyar-tulajdonos és cégbírláló s cég alatt:

„Ernte Kaschauer Stärkefabrik“
Jonás Ungár.

Kelt Kassán, a kir. tszéknel 1875. évi szept. hó 24.

Teley Péter,

elnök.

Maximánk,

h. jegyző.

849. szám. t. e.

107 —1

Pályázat.

az abauj-szikszói kir. járásbíroságnál megürült bírósági vegreható állomásra.

Felhívtnak a pályázni kívánók, miszerint sajátke-zülag irandó s kellőleg felszerelendő kérvényeiket folyó évi november hó 1-ig a kassai kir. törvényszékhez adják be. Kelt Kassán, 1875. évi október hó 13-án.

Teley Péter,

kir. törvényszéki elnök.